

## Rámec pre činnosť týkajúci sa zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov v európskom regióne WHO na roky 2023 – 2030

### Rozlíšenie

Regionálny výbor,

Uznávajúc základnú úlohu zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov<sup>1</sup> pri budovaní, udržiavaní a zabezpečovaní silných a odolných systémov zdravotnej starostlivosti, ktoré prispievajú k národnej odolnosti, a ich odhodlanie a obetavosť k riešeniu každodenných potrieb obyvateľstva, presadzovaniu univerzálneho zdravotného poistenia, ako aj ako aj počas núdzových situácií, a zároveň zlepšiť ich pracovné podmienky a zaručiť im dôstojné odmeňovanie, poskytovanie psychologickej podpory a predchádzanie nedostatku zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov a následnému preťaženiu súčasného aktívneho zdravotníckeho personálu;

Uznávajúc naliehavú potrebu riešiť meniace sa podmienky pracovnej sily v zdravotníctve a starostlivosti, ako aj dlhodobé výzvy týkajúce sa pracovnej sily v zdravotníctve a starostlivosti s cieľom zabezpečiť udržateľné a efektívne poskytovanie služieb a včasné a spravodlivý prístup ku kvalitným zdravotníckym službám, pričom sa plne rešpektuje rodová citlivosť a zohľadňuje sa potreby fyzického a duševného zdravia;

Znepokojené rastúcimi ťažkosťami s motiváciou, udržaním a nábormom pracovníkov v oblasti zdravotníctva a starostlivosti pracovníkov, pretrvávajúce problémy s nerovnomerným rozložením a rastúci počet členských štátov zažívame značnú migráciu zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov v čase rastúceho zdravia populácie potreby a očakávania, rastúce nároky na zdravotnícke služby v dôsledku zdravotných problémov súvisiacich so zmenou klímy dopady, problémy s nábormom v niektorých oblastiach a nevybavené služby po pandémie COVID-19, ako aj ako aj potrebu optimalizovať možnosti odbornej prípravy a využívanie zdravotníckych pracovníkov;

---

<sup>1</sup> Všetci ľudia zapojení do činností, ktorých primárnym zámerom je zlepšiť pozitívne výsledky v oblasti zdravia, vrátane lekárov, zdravotných sestier, zubárov, pôrodných asistentiek, farmaceutov a tiež rehabilitačných špecialistov (vrátane ergoterapeutov, fyzioterapeutov, subsanitárnych terapeutov atď.), pracovníkov v oblasti dlhodobej starostlivosti, sociálnych pracovníkov, manažérov a zamestnancov zapojených do prevádzky nemocníc, ministerstiev, primárnej zdravotnej starostlivosti a iných zdravotníckych zariadení, ako aj poskytovateľov komunitných služieb.

V tejto súvislosti, uznávajúc potrebu rodovo citlivých, udržateľných a etických riešení pre riešiť ďalšie špecifické výzvy, ktorým čelia rôzne členské štáty, vrátane jedinečných problémy v oblasti zdravotníckych pracovníkov, ktorým pravidelne čelia malé krajiny;

Uznávajúc potrebu pokračovať v bezprecedentnom úsilí mnohých členských štátov na podporu pracovná sila v zdravotníctve a starostlivosti z hľadiska objemu, platov, pracovných podmienok a distribúcie zdravotnej starostlivosti a pracovníkov v oblasti starostlivosti pred a najmä po vypuknutí pandémie COVID-19;

ďalej uznávajúc dôležitosť kvalitného vzdelávania a odbornej prípravy, neustáleho profesionálneho rozvoj a rozvoj a nábor kvalifikovaných zdravotníckych pracovníkov, ako aj zlepšenie príležitostí aby nekvalifikovaní pracovníci získali zručnosti bez toho, aby bola ohrozená kvalita starostlivosti a bezpečnosť pacientov;

Stále viac si uvedomujúc potrebu podniknúť potrebné kroky na regionálnej a národnej úrovni s cieľom chrániť práva a chrániť zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov prostredníctvom prijatia a implementácie príslušné politiky a mechanizmy pred všetkými formami ujmy, útokov, obťažovania a diskriminačných praktík; a podporovať kultúru nulového násillia vrátane sexuálneho násillia a presadzovať dôstojné a bezpečné pracovné prostredie a podmienky za každých okolností, ako aj zabezpečiť fyzickú a duševné zdravie a pohoda;

V nadväznosti na predchádzajúci regionálny akčný rámec, Smerom k udržateľnej pracovnej sile v zdravotníctve v Európsky región WHO: Akčný rámec, prijatý v rezolúcii EUR/RC67/R5;

pripomínajúc trinásť všeobecný pracovný program na roky 2019 – 2025, ktorý prijalo sedemdesiate prvé zasadnutie Svetové zdravotnícke zhromaždenie v rezolúcii WHA71.1 a Európsky pracovný program na roky 2020 – 2025 – „Spoločná akcia za lepšie zdravie v Európe“, prijatá v uznesení EUR/RC70/R3;

V súlade s existujúcimi globálnymi nástrojmi týkajúcimi sa zdravotníckych pracovníkov vrátane Globálnej stratégie pre Ľudské zdroje v zdravotníctve: Pracovná sila 2030, prijatá v rezolúcii WHA69.19; správa z roku 2017 Komisia OSN na vysokej úrovni pre zdravotníctvo, zamestnanosť a hospodársky rast a jej odporúčania na transformáciu zdravotníckych pracovníkov ako dôležitý krok k dosiahnutiu cieľa Ciele trvalo udržateľného rozvoja a potreba pokračovať v implementácii Globálneho kódexu postupov WHO o medzinárodnom náboře zdravotníckeho personálu, prijatý v rezolúcii WHA63.16; akčný plán Globálna stratégia, Akčný plán Práca pre zdravie 2022 – 2030, prijatý v rezolúcii WHA75.17; globálny pakt pre zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov, ktorý bol vyzvaný v rezolúcii WHA74.14; a globálny strategický dokument WHO Pokyny pre ošetrovatelstvo a pôrodnictvo na roky 2021 – 2025 prijaté v rezolúcii WHA74.15;

Berúc na vedomie správu Regionálneho úradu WHO pre Európu (WHO/Europe) o zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkoch v Európe: čas konať, ktorá bola spustená na 72. zasadnutí Regionálneho výboru;

po zvážení Rámca pre akciu týkajúcu sa zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov v Európskej únii WHO  
Región 2023 – 2030,2 ktorý bol vypracovaný na základe konzultácií s členskými štátmi v  
Európsky región WHO;

Uznávajúc potrebu politického záväzku a partnerstva medzi všetkými relevantnými zainteresovanými stranami efektívnejšie riešiť tieto dlhodobé a nové výzvy týkajúce sa pracovnej sily v zdravotníctve a starostlivosti, a to na základe opatrenia, ktoré sa už prijímajú;

1. PRIJÍMA Rámec pre činnosť týkajúcu sa zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov v európskom regióne WHO  
2023 – 2030;

2. BERIE NA VEDOMIE Bukurešťskú deklaráciu o zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkoch (pozri prílohu);

3. NALIEHAVO VYZÝVA členské štáty: 3

a) uprednostniť intenzívnejšie a koordinované strategické opatrenia na riešenie týchto problémov v oblasti zdravia a starostlivosti

výzvy v oblasti pracovnej sily s cieľom dosiahnuť zotavenie z pandémie COVID-19, obnovený pokrok v oblasti  
ciele trvalo udržateľného rozvoja súvisiace so zdravím, najmä univerzálne zdravotné poistenie a  
väčšiu schopnosť reagovať na súčasné a budúce potreby v oblasti zdravia a starostlivosti, a to aj počas  
núdzových situácií v regióne, pričom sa riadi piatimi vzájomne prepojenými piliermi v akčnom rámci  
o pracovnej sile v zdravotníctve a starostlivosti v európskom regióne WHO v rokoch 2023 – 2030 (udržanie a nábor;  
budovať ponuku; optimalizovať výkon; plánovať; investovať);

b) chrániť práva a zlepšiť udržanie si zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov prostredníctvom opatrení

preukázateľne fungujú v rôznych fázach kariéry vrátane tých, ktoré majú vplyv na rodovú nerovnosť,  
pracovné podmienky, úroveň platu, kariérny postup, bezpečnosť na pracovisku, rovnováha medzi pracovným a súkromným životom a  
poskytovanie inej podpory vrátane primeraného prístupu k zdrojom a moderným technológiám v  
pracovisko; s osobitným dôrazom na udržanie a prilákanie zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov,  
najmä vo vidieckych, odľahlých a iných nedostatočne obsluhovaných oblastiach a opatrenia na zníženie nerovnomerného  
rozloženie medzi odborními a znižovanie rozdielov v zamestnanosti a odmeňovaní mužov a žien, ako aj  
diskrimináciu a posilnenie organizačných postupov, ktoré podporujú inovácie s cieľom zlepšiť  
efektívnosť, produktivita a celkový výkon;

---

<sup>2</sup> Dokument EUR/RC73/8.

<sup>3</sup> A prípadne aj ďalší partneri.

- 
- (c) riešiť migráciu pracovníkov v zdravotníctve a starostlivosti prostredníctvom rozvoja komplexných etické medzinárodné náborové dohody v súlade s Globálnym kódexom postupov WHO pre medzinárodný nábor zdravotníckeho personálu;
- (d) prijať a vykonávať politiku nulovej tolerancie voči obťažovaniu a násiliu páchanému na zdraví a opatrovateľov vrátane sexuálneho obťažovania na pracovisku a vždy, a to aj zo strany posilňovanie organizačných, riadiacich a vodcovských schopností;
- (e) vyvíjať, zavádzať a hodnotiť politiky a postupy, ktoré by mohli chrániť duševné zdravie a blaho zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov a optimalizovať ich výkon a ochranu, ktoré zohľadňujú finančné skutočnosti, geografické, rodové, vekové a zdravotné postihnutie rozdiely v rizikách a potrebách pracovníkov;
- (f) podporovať vhodné, racionálne a užívateľsky orientované využívanie digitálnych technológií v zdravotníctve a opatrovateľov a podporovať implementáciu telemedicíny a iných digitálnych riešení v poskytovaní zdravotnej starostlivosti, ako aj vzdelávanie a odborná príprava zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov;
- (g) podporovať rozdelenie úloh, presun úloh a posilnené ochranné organizačné opatrenia, aby Zdravotníci a opatrovateľskí pracovníci môžu využiť svoje kompetencie na zlepšenie efektívnosti pri využívaní pracovnej sily prispôbiť a rozšíriť poskytovanie zdravotníckych a opatrovateľských služieb s cieľom zlepšiť riešiť rastúce potreby obyvateľstva a predchádzať vyčerpaniu a preťaženiu;
- h) zlepšiť kvalitu údajov a informačných systémov o zdravotnej a opatrovateľskej pracovnej sile a zabezpečiť pri tvorbe politík pracovnej sily sa používajú spoľahlivé dôkazy a roztriebené údaje, stratégie a plány;
- (i) posilniť partnerstvá medzi mnohými zainteresovanými stranami zapojenými do zdravotníctva a starostlivosti posilňovanie pracovnej sily: celá vláda, akademická obec, profesijné združenia, životný štýl vedecký priemysel, zástupcovia zamestnancov, médiá, občianska spoločnosť a mimovládne organizácie organizácie s cieľom zabezpečiť dodržiavanie zásad a štandardov politiky Zdravie pre všetkých a zabezpečiť spoločenskú účasť v oblasti zdravia;
- (j) zabezpečiť primeranú úroveň udržateľných verejných investícií do zdravotníctva a opatrovateľskej pracovnej sily vzdelávanie, rozvoj, kontinuita a ochrana, s využitím domácich a medzinárodné dôkazy;
- (k) posilniť postavenie zdravotníckych pracovníkov pri reakcii na vplyvy zmeny klímy na zdravie a zmysluplne sa zapojiť o rozvoji politiky v oblasti zmeny klímy v sektore zdravotníctva a zabezpečiť odolnejšiu politiku voči zmene klímy zdravotníckych systémov implementáciou politík udržateľnej pracovnej sily, posilňovaním kapacít a klimatická gramotnosť a riešenie dôsledkov klimatickej krízy na duševné zdravie zdravotníckych pracovníkov;

---

4. ŽIADA regionálneho riaditeľa, aby:

- a) poskytnúť členským štátom najnovšie dôkazy, skúsenosti a usmernenia týkajúce sa účinnosť opatrení vykonaných v rámci piatich pilierov akčného rámca vrátane mapovania nedostatkov a poskytovania ďalších odporúčaní;
- b) podporovať členské štáty pri preskúmaní súčasných stratégií pre pracovnú silu v zdravotníctve a starostlivosti a pomáhať posilniť kapacity prostredníctvom poskytovania a využívania efektívnych prístupov k plánovaniu pracovnej sily a nástroje vrátane vykonávania analýz trhu práce v zdravotníctve, zlepšenia plánovania nástupníctva a udržiavanie inštitucionálnych znalostí a zlepšovanie organizačných postupov, ktoré pestovať inovácie s cieľom zlepšiť efektívnosť, produktivitu a celkovú výkonnosť;
- (c) podporiť členské štáty pri identifikácii oblastí, kde sú potrebné zmeny v regulácii pracovnej sily rámce a/alebo legislatíva, manažment, konfigurácia služieb, profesionálne a vzdelávacie štandardy, zloženie zručností a učebné osnovy vzdelávania a odbornej prípravy vrátane digitálnych kompetencie v oblasti zdravia;
- d) podporovať členské štáty pri vývoji stratégií pre pracovnú silu v zdravotníctve a starostlivosti vrátane posilnenia a upevnenia organizačného a zdravotníckeho vedenia schopnosti; pri vedení politického dialógu s viacerými zainteresovanými stranami; a pri zabezpečovaní sociálneho účasť potrebná na vývoj a implementáciu nových stratégií tam, kde je to potrebné, vrátane opatrenia, ktoré odstránia rodové nerovnosti a podporia začlenenie osôb so zdravotným postihnutím;
- (e) podporovať rozvoj lepšej infraštruktúry údajov a informácií pre pracovníkov v zdravotníctve a starostlivosti systémy vrátane pochopenia migračných vzorcov;
- (f) zabezpečiť, aby sa v rámci WHO udržiavali väzby s ostatnými súvisiacimi aktivitami WHO, najmä Akadémie WHO, Paneurópskej koalície pre duševné zdravie a organizácie Empowerment prostredníctvom hlavnej iniciatívy WHO/Europe s názvom Digitálne zdravie;
- (g) uľahčiť spoločnú činnosť viacerých partnerov využitím relevantných regionálnych sietí vrátane, ale nie výlučne, hlavného vládneho oddelenia pre ošetrovatelstvo a pôrodnú asistenciu WHO/Europe Pracovná skupina Officers Hub pre ľudské zdroje v zdravotníctve v rámci Iniciatívy malých krajín a relevantní multilaterálni partneri;
- (h) presadzovať väčšie investície do zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov, najmä s využitím celostného prístup zameraný na vládu a celú spoločnosť;

- 
- (i) presadzovať a ďalej rozvíjať, ak o to členské štáty požiadajú, systém monitorovania a podávania správ a rámec zodpovednosti v koordinácii s členskými štátmi s cieľom sledovať pokrok a umožniť regionálnu porovnateľnosť s použitím existujúcich a overených nástrojov a ukazovateľov; a
  - (j) podať správu o dosiahnutom pokroku predložením strednodobej správy regionálnemu výboru na na svojom 77. zasadnutí (2027) a záverečnú správu na svojom 80. zasadnutí (2030).

## Príloha. Bukurešťská deklarácia o zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkoch

Regionálne stretnutie na vysokej úrovni o zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkoch v Európe: čas konať

22. – 23. marca 2023, Bukurešť, Rumunsko

1. My, účastníci regionálneho stretnutia Regionálnej kancelárie WHO pre Európu o zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkoch v Bukurešti v Rumunsku, uznávame, že zdravotníci a opatrovateľskí pracovníci sú chrbticou každého systému zdravotnej starostlivosti.
2. Poznamenávame, že napriek historicky vysokému počtu zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov v európskom regióne WHO majú národné zdravotnícke systémy ťažkosti s uspokojovaním zvýšeného dopytu po zdravotníckych službách v dôsledku starnúcej populácie, nárastu chronických ochorení, nevybavených služieb v dôsledku pandémie COVID-19, rastúcich očakávaní používateľov služieb a zdravotných hrozieb spojených so zmenou klímy a núdzovými zdravotnými situáciami.
3. Berieme na vedomie správu Regionálnej kancelárie WHO s názvom Pracovná sila v zdravotníctve a starostlivosti v Európe: čas konať, ktorá identifikuje kľúčové výzvy v oblasti pracovnej sily, ktorým čelia národné systémy zdravotníctva, vrátane nedostatku pracovnej sily, nerovnomerného rozloženia, nesúladu v zručnostiach, nedostatočného rozvoja zručností na uspokojenie vyvíjajúcich sa potrieb v oblasti zdravotníctva a starostlivosti a nových digitálnych a iných technológií. Pracovná sila tiež starne a trhy práce sa menia, pričom mobilita a migrácia pracovníkov je čoraz komplexnejšia. Niektoré krajiny majú čoraz väčšie ťažkosti s prilákaním a udržaním si mladých ľudí v zdravotníctve a starostlivosti.
4. Konštatujeme, že tieto dlhodobé výzvy zhoršila pandémia COVID-19, ktorá tiež zdôraznila potrebu chrániť duševné a fyzické zdravie a pohodu pracovníkov, z ktorých mnohí naďalej zažívajú stres, syndróm vyhorenia a násilie, pričom niektorí dokonca opúšťajú svoje zamestnanie.
5. Uznávame, že vlády si tieto výzvy uvedomujú a mnohé z nich už prijímajú dôležité opatrenia na ich riešenie. Uvedomujeme si, že je potrebná neustála pozornosť a vyzývame na ďalšie posilňovanie a rozširovanie účinných opatrení v spolupráci so všetkými zainteresovanými stranami. Vyzývame krajiny na výmenu skúseností pri navrhovaní a implementácii riešení.
6. V súlade s regionálnou správou vyzývame na zlepšenie dostupnosti zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov prostredníctvom:
  - generovanie dôkazov o súčasných a budúcich potrebách pracovnej sily;
  - podpora zdravotníckych a vzdelávacích inštitúcií pri prispôbovaní učebných osnov, výberu študentov a vzdelávacích stratégií a posilňovaní ich pedagogických kapacít vrátane výučby inovatívnych a environmentálne vhodných postupov v oblasti zdravia a starostlivosti;
  - budovanie kapacít pre účinnú reguláciu a akreditáciu zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov;
  - posilnenie kontinuálneho profesijného rozvoja (CPD) prispôbením štandardov a prístupov CPD, podporou rozvoja vodcovských schopností a zabezpečením príležitostí na celoživotné vzdelávanie pre všetkých pracovníkov v zdravotníctve a starostlivosti; a
  - rozšírenie vhodného využívania digitálnych nástrojov s cieľom poskytovať efektívnejšie, účinnejšie a dostupnejšie služby.
7. Vyzývame na zlepšenie udržania a nábory zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov prostredníctvom:
  - podpora využívania opatrení na udržanie zamestnancov, ktoré sa osvedčili v rôznych fázach kariéry a na rôznych miestach, vrátane tých, ktoré majú vplyv na pracovné podmienky, kariérny postup a poskytovanie inej podpory;

- eticky a efektívne riadiť medzinárodné náborové politiky v súlade s WHO Globálny kódex postupov pre medzinárodný nábor zdravotníckeho personálu vrátane monitorovania migrácie;
- venovať osobitnú pozornosť udržaniu a prilákaniu zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov vo vidieckych, odľahlých a iných nedostatočne zabezpečených oblastiach; a
- prijatie nulovej tolerancie k násiliu páchanému na zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkoch.

8. Zaväzujeme sa optimalizovať výkonnosť zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov prostredníctvom:

- vytváranie dôstojného, bezpečného a dostatočne personálne obsadeného pracovného prostredia a pracovných podmienok, ktoré motivujú a podporujú zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov, zabezpečujú ich bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a chránia ich zdravie a duševnú pohodu – používatelia a služby budú mať úžitok, keď budú pracovníci lepšie podporovaní;
- zohľadnenie rozdielov v rizikách a potrebách pracovníkov na základe pohlavia a veku, ako je syndróm vyhorenia, násilie, bezpečnosť na pracovisku a podpora starostlivosti o deti a rodinu; a
- zabezpečenie toho, aby sa kapacity zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov využívali v plnom rozsahu pri poskytovaní zdravotníckych a opatrovateľských služieb.

9. Vyzývame na lepšie strategické plánovanie pracovnej sily v zdravotníctve a starostlivosti prostredníctvom:

- zohľadnenie dynamiky trhu práce v zdravotníctve podporou väčšej medzivládnej a medzisektorovej činnosti vrátane spolupráce s ministerstvami financií a školstva na podporu budúceho prísunu zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov a zabezpečenie zapojenia zainteresovaných strán do všetkých politických procesov;
- posilnenie informačných systémov pre zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov a zabezpečenie využívania výskumu a údajov na informovanie o tvorbe politík; a
- uznávajúc, že ženy vykonávajú väčšinu platenej a neplatenej práce v zdravotníctve a starostlivosti vo väčšine krajín a že je potrebné prijať konkrétne opatrenia na odstránenie rodových nerovností, ako sú rozdiely v odmeňovaní žien a mužov, na oceňovanie neplatenej práce v starostlivosti a na podporu rodovej rovnováhy vo všetkých rozhodovacích pozíciách a poskytovaní služieb.

10. Vyzývame na zvýšené a inteligentnejšie verejné investície do vzdelávania, rozvoja a ochrany pracovnej sily prostredníctvom:

- vyčlenenie dostatočných zdrojov na vzdelávanie a zamestnávanie primeraného počtu zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov;
- optimalizácia využívania verejných investícií prostredníctvom politík, ktoré podporujú výkonnosť a kvalitu starostlivosti vrátane využívania environmentálne vhodných riešení;
- vymedzenie efektívneho rozdelenia úloh a podpora integrovaných multiprofesionálnych tímov v oblasti zdravotnej starostlivosti;
- zlepšenie digitálnych zručností zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov;
- navrhnutie flexibilnejších pracovných podmienok; a
- zlepšenie pracovných podmienok a rozvoj ďalších politík na prilákatie a udržanie zdravotníckych a opatrovateľských pracovníkov.

11. Uvedomujeme si, že medzi týmito prioritami existujú súvislosti a že na dosiahnutie zmysuplného pokroku je dôležité zapojiť všetky kľúčové zainteresované strany vrátane zástupcov zdravotníctva a opatrovateľskej starostlivosti, ich zamestnávateľov, ministerstiev financií a školstva jednotlivých štátov a medzinárodných neziskových organizácií, trustov a nadácií. V tomto duchu spolupráce predkladáme toto vyhlásenie.